

**"MODERN PHILOLOGICAL
PARADIGMS: INTERACTION OF
TRADITIONS AND INNOVATIONS
IN THE 21ST CENTURY"
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
08.05.2023**

organizing Committee:

National University of Uzbekistan
Faculty of Foreign Philology
Department of French Philology
Friendship society Uzbekistan France

TASHKENT 2023

SH.SH. IBROHIMOVA, G.R. RAHIMOVA. TIBBIYOT TERMINLARINING FRANSUZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA XUSUSIYATLARI.....	403
N.S. BAKHROMOVA, G.R. RAKHIMOVA. ASPECTS COGNITIVO-PRAGMATIQUES DE LA REPRESENTATION LANGAGIERE D'UN EVENEMENT DANS LE DISCOURS INTERNET SPORTIF FRANCOPHONE	411
Z.G. SAFAROVA. INFLUENCE OF ADVANCED TECHNOLOGY IN TEACHING ENGLISH IN INCLUSIVE EDUCATION	416
D.K. NAIMOVA. THE IMPORTANCE OF E-LEARNING IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	421
Z.O. MURODULLAYEVA. THE USAGE OF INTERACTIVE METHODS DURING ENGLISH LESSONS.....	425
T.T. ТРИГУЛОВА. THE CONTENT AND SCOPE OF THE CONCEPT "SPEECH IMPACT"	428
R.T. SAIDOV, SH.E. DAVLATOVA. CONCEPTUAL BLENDING OF INTERTEXTUALITY IN ENGLISH AND UZBEK LITERARY WORKS.....	432
S.S. MAKSUMOVA. SO'ZNING DENOTATIV VA KONNOTATIV MA'NOSI O'RTASIDAGI MUNOSABAT	437
Z.I. SALISHEVA. TALABALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA TRENING METODINING SAMARADORLIGI	441
F.SH. MANNONOVA, G.I. HALLIYEVA. GULSHANI ROZ - FALSAFIY DIDAKTIK ASAR.....	445
H.X. КАРИМОВА. АУДИОВИЗУАЛ ТАРЖИМА СОҲАСИДА ИЛМИЙ - ОММАБОП УСЛУБДАГИ МАТНЛАРНИ ТАРЖИМА ҚИЛИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	449
K.A. АБДУҚАХАРОВ. ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИНИ ЎРГАНИШНИНГ ЛИНГВОМАДАНИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	452
N.A. TEMIROVA. CROSS-LINGUISTIC DIFFERENCES IN INTERNET NEOLOGISMS.....	455
E.K. SATIBALDIEV. LANGUAGE DOMINANCE AND TRANSLATION QUALITY	459
M.KH. DALIEVA. COGNITIVE MECHANISMS OF POLYSEMY.....	463
SH.P. RAKHIMOVA. MULTICULTURAL ASPECTS OF IMPROVING STUDENTS' DISCOURSE (WRITTEN) COMPETENCIES	467
Г.Э. ХАКИМОВА. ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ УСТОЙЧИВЫХ ЕДИНИЦ В УЗБЕКСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ.....	470
O.SH. NAZAROVA. THE SPECIFICS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE USING THE LATEST METHOD IN UNIVERSITIES	475
З.Б. ДАВРОНОВА. ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТОПОНИМОВ В СОВРЕМЕННЫХ ФРАНЦУЗСКИХ СМИ	478
Д. РУСТАМОВ. ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ТУС ВИД КАТЕГОРИЯСИНИНГ ИФОДАЛАНИШИ	484
П.П. НИШОНОВ. ТАРЖИМА ЖАРАЁНИДА НОВЕРБАЛ ВОСИТАЛАРНИ ТАРЖИМА ҚИЛИШ МУАММОЛАРИ	489

GULSHANI ROZ - FALSAFIY DIDAKTIK ASAR

Mannonova Feruzabonu Sherali qizi

Katta o`qituvchi

O`zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

E-mail: feruzamannonova@gmail.com

Halliyeva Gulnoz Iskandarovna

filologiya fanlari doktori, professor

O`zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

Abstract: Three articles are devoted to the literary analysis of the didactic and philosophical features of Gulshani Roz's work on ancient mystical literature. The article contains a summary of the didactic work and information about writers who worked in this direction, which serves to enrich the content of this article. "Gulshani Roz" is a poetic description of the Sufi master's student's answer to 15 questions. The work attracts the attention of any reader with its national literary and artistic beauty, but also with its philosophical and moral richness.

Keywords: didactic, literature, mysticism, Sufism, existence and nonexistence.

Аннотация: Литературоведческому анализу дидактико-философских особенностей творчества Гульшани Роз о древней мистической литературе посвящены три статьи. Статья содержит краткий обзор дидактической работы и сведения о писателях, работавших в этом направлении, что служит обогащению содержания данной статьи. «Гульшани Роз» — это поэтическое описание ответа ученика суфийского мастера на 15 вопросов. Произведение привлекает внимание любого читателя своей национальной литературно-художественной красотой, но и философско-нравственным богатством.

Ключевые слова: дидактика, литература, мистика, суфизм, бытие и небытие.

Annotatsiya. Ushbu maqola qadimiy sufizm adabaiyotiga oid Gulshani Roz asarining didaktik va falsafiy xususiyatlarining adabiy tahliliga bagishlanadi. Maqolada didaktik asarning qisqacha ma`nosi va bu yonalishda ishlagan adiblar haqida ma`lumot keltirilgan bo`lib, bu maqolaning mazmunan boy bolishida xizmat qiladi. "Gulshani Roz" asari sufiy ustoz shogirdning 15ta savol ga bergan javobining nazmiy bayonidir. Asar nafaqat adabiy badiiy go`zalligi bilan, balki falsafiy va ahloqiy boyligi bilan ham har qanday o`quvchining diqqatini tortadi.

Kalit so`zlar: didktika, adabiyot, tasavvuf, so`fiylik, borlik va yo`qlik.

Didaktik asar - badiiy ifodalangan pand-nasihat tarzidagi adabiyot. Bunda axloqiyta'limiy, ilmiyfalsafiy, diniy bilimlar va g'oyalar badiiy talqin qilinadi. Didaktik adabiyot ildizi xalq og'zaki ijodiga borib takaladi (mas, «Qobusnoma»). G'arb va Sharq xalqlari, jumladan, turkiy xalqlar adabiyotida Didaktik adabiyot uzok, tarixga ega. Didaktik adabiyotga doir ilk namunalar Mahmud Koshg'ariyning «Devonu lug'otit turk» asarida uchraydi. O'zbek mumtoz adabiyotidagi Didaktik adabiyotning dastlabki yirik namunalari Yusuf Xos Hojibning «Qutadg'u bilig», Ahmad Yugnakiyning «Hibat ul-haqoyik» dostonlaridir. Bu asarlarda xalqning adolat,

ma'rifat, axloq, odob haqidagi qarashlari, pand-nasihatlarini she'riy shaklda bayon etilgan. Didaktik adabiyotdan ijtimoiy, falsafiy, ilmiy qarashlarni ommalashtirish vositasi sifatida ham foydalanganlar (mas, Ibn Sinonpnt tabobatga oid «Urjuza» she'riy asari). Didaktik adabiyotga xos bo'lgan xususiyatlardan Ahmad Yassaviy, Boqirg'oniy Sulaymon, So'fi Olloyor, Huvaydo, Haziniy kabi tasavvuf namoyandalari ham samarali foydalanganlar. 20-asr o'zbek adiblari Behbudiy, Ayniy, Avloniy va boshqalar ijodida pandnasihatga alohida ahamiyat berilgan. Ularning asarlarida, maktablar uchun qo'llanmalarida ta'limtarbiyaga oid Didaktik adabiyot namunalari ko'plab uchraydi.

Shabistariyning hijriy 1317 yilda so'fiylar ta'limotiga oid o'n besh savolga javob sifatida yaratilgan "Gulshani Raz" asari. asar Muhammadiy tasavvufchilar deb ham atalgan [1]. U 717/1317 yilda Hirotda faol bo'lgan, so'fiylik tavozeini so'z va odobida o'rnak ko'rsatgan shoir, suhravardiya tariqatining mo'tabar so'fiysi Amir Husayni Haraviy tomonidan yuborilgan savollarga javob tariqasida "Gulshan-i roz"ni yaratgan. She'riy nuqtai nazardan "Gulshan-i roz"ning barcha satrlari bir xil sifatga ega emas va ko'zlangan xabarni yetkazish shoirning ustuvor vazifasi ekanligi ko'rinib turibdi [4].

So'fiylik ontologiyasida borliq-yo'qlik munosabatlari muammosi markaziy tushunchadir. Mahmud Shabistariyning "Yashirin atirgullar bog'i" she'rida so'fiylik falsafasining ko'plab durdonalari singari ontologiya muammosi ham xuddi shu ma'noda tasvirlangan. Olam dunyoga va "ayan thabita"ga (xudoda mavjud va bir-biridan farq qilmaydigan empirik dunyo ob'ektlariga) mos keladigan mutlaq borliq va nisbiy mavjudotga bo'linadi. Uning nisbiyligi mavjudlik va yo'qlikning ikkilanishida namoyon bo'ladi. Ularning har biri dunyo va "ayan sobita" bilan mos kelishi mumkin. Mutlaq borliq butun olamni o'z ichiga olgan tizimni birlashtiradi. Bu ontologik tizim Eron tasavvufi uchun tabiiy, arab uchun esa ahamiyatsiz edi, shuning uchun tadqiqot qiyosiy tadqiqotlar uchun istiqbollarni ochadi [6].

Bir qarashda, so'fiylik kabi sub'ektiv hissiy diniy tizim Qur'onning qat'iy formalizmidan qanday paydo bo'lganligini tushunish qiyin va yana ko'p, pravoslav musulmonlar uning panteizmini, ularning ko'plari kabi murosasizlik bilan yarashtirishlari mumkin. Muhammad tomonidan tavhid o'rgatilgan. Javob shunday tuyuladiki, Qur'on va yana hadislar o'z tilining bir bo'limida ushbu diniy fikrning mayda parchalarini o'z ichiga oladi. Ular aslida qo'sh tildan foydalanadilar. Bir vaqtlar ular Ollohni dunyoni bir marta yaratgan, hozir esa arsh yoki eng baland osmonda Uning o'rindig'iga ko'tarilib, O'z ixtiyori bilan najot yoki hukmni ishlab chiqish uchun Uning yaratganlarini qoldirib, tasvirlaydilar. Payg'ambarlari tomonidan ularga berilgan nurlar; boshqa vaqtda ular Uni «Nozik» borliq, immanent va Uning ijodida doimo ishlaydigan, butun borliqning yig'indisi, «hayotning to'liqligi» sifatida ifodalaydilar, bunda hamma narsa harakat qiladi, harakat qiladi va mavjud, hamma joyda mavjud, nafaqat oldindan belgilab beradi, balki haqiqatda. barcha harakatlarning kelib chiqishi, har bir ruhda yashash va bevosita ta'sir qilish va muloqot qilish. So'fiylar hissiy tasavvufiy xarakterga ega bo'lgan kishilar yoki o'zlarini "qalb odamlari", "parda ortidan qaraydiganlar", "ichki odamlar" deb ataganlari uchun, tabiiyki, bu kabi ko'rinadigan barcha iboralarni ushladilar. ularning diniy tuyg'ularining ilohiy sirli ob'ekti ularga yaqinroq bo'lib, ilohiyotchilarga moyil bo'lganidek, qarama-qarshi tendentsiyadagi parchalarni istisno qilgan holda, o'z nuqtai nazari bilan tushgan matnlar ustida to'xtashdi.

Shunga ko'ra, yana ularning nazariyasi insondagi ilohiy zarracha haqiqiy borliq uchqunidir. Cheksiz mavjudot bilan bir xildir va shuning uchun inson shunday ko'rinadi. Qonunlar va aqidalardan yuqori; ammo bu antinomianizmga olib kelishi mumkinligi sababli dedi, odam esa

Kontingentning oraliq holatida qoladi bo'lish, u og'irlikda bo'lgan va bo'lishdan ajratilgandek bo'ladi.

Yo'qlik elementi va bu sinov davlat qonunlarida va aqidalar uning yovuz moyilliklarini tiyish uchun kerak. Bu "bo'lmaslik" ning yordami, u xohlagan paytda bir narsadir va u endi kerak bo'lmay qoladi.

So'fiylar o'z nazariyasining barcha axloqsiz va dinga zid oqibatlaridan qochishadi. Demak, "Gulshan i Raz"da bayon qilingan so'fiylarning panteizmi qanday bo'lmasin, "Ta'limot" bilan aralashtirib yubormaslik kerakligi aniq. Hozirgi zamon Yevropa panteizmi o'sha panteizmda Bossuetning so'zlari, "Xudoning o'zidan boshqa hamma narsani Xudo qiladi". Guhhan i Razda biz panteizmning boshqa turini topamiz biri ilohiy shaxsiyat nazariyasi bilan uyg'unlashgan va axloqiy majburiyatlar. Mahmud panteizmi kuchayishdir. Ilohiylik g'oyasini kichiklashtirish o'rniga cheksiz, hamma joyda mavjud va hamma narsaga qodir. U o'zining mavjudligi va o'z erkinligi hissi o'tib ketayotganini va unga singib ketganini his qildi bu cheksiz mavjudotga mutlaq qaramlik hissi taqqoslangan. Bu hamma joyda mavjud, cheksiz, ko'rinmas kuch bilan koinot hodisalari, Insonning irodasiga hukmronlik qilish, intilish insonning yuragi;

*Quyoshda isinish, shabadada tetiklash,
Yulduzlarda porlab, daraxtlarda gullab,*

insonda yoki dunyodagi barcha tashqi mavjudotlar va birliklar, butunlay yo'qlikka cho'kib ketgandek bo'ldi. Aslida Mahmudniki Panteizm jayn haqidagi Muhammadiy ta'limotning natijasidir; odatda oldindan belgilab qo'yish, lekin aniqrog'i, majburlash deb tarjima qilinadi Ilohiy irodani, Allohning umumbashariy harakatini bajarish [2].

Asarda shuningdek, ustoz va shogird ortasida 1chi savol javobdanoq ahloqiy va falsafiy boyliq yaqqol korinib turadi [4]:

SAVOL I.

*Avvalo, men o'z fikrim bilan ovoraman;
Ular fikrlash deb ataydigan narsa nima?*

JAVOB I.

*Siz: «Menga «o'ylash» nima ekanligini ayting», deysiz,
chunki men uning ma'nosini bilmay hayronman.*

*Fikrlash yolg'ondan haqiqatga o'tadi,
Va qismda Mutlaq Butunlikni ko'rish.*

*"Uni ahmoqlar" deb yozgan faylasuflar, buni inkor etayotganlarida
shunday deyishadi: ongda shakllanadi,*

Bu, birinchi navbatda, anglash deb ataladi.

Va bundan fikr yuritganda,

U o'rganilgan talqin deb ataladi.

Qachonki tushunchalar ongda to'g'ri tartibga solingan bo'lsa,

Mantiq bilan natija fikrlash deb nomlanadi.

Ma'lum bo'lgan tushunchalarni to'g'ri tartibga solishdan

Noma'lum taklif ma'lum bo'ladi.

Asosiy shart - bu ota, kichik - ona,

Xulosa - o'g'lim, uka!

**International scientific-practical conference on the theme:
«MODERN PHILOLOGICAL PARADIGMS: INTERACTION OF TRADITIONS
AND INNOVATIONS III»**

Adib ushbu parchada firklash aynan insonning asl dunyosini ahloqini ochib beruvchi omil ekanini ta'kidlamogda. Firk yuritgan inson o'rgangan bilimni ishga soladi va mantiq natijasida firklash paydo boladi deb ota ona va bola misolida go'zal oxshatish bilan javobni yakunlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. E. H. Uinfild. Gulshan i raz. Sa'd uddin Mahmud Shabistariyning sirli atirgul bog'i / forsha matn, inglizcha tarjimasi va eslatmalari, asosan Muhammad bin Yahyo Lahijiy sharhidan. Islomobod: Eron Pokiston Forsshunoslik instituti; Lahor: Islom kitob fondi, 1978 yil.
2. Ilakhi Ardabili. Sharkh-e Gulshan-e raz/ mokademe, tashhikh va ta'likat Mokhammad-Rezo Barozgar Khaleki va 'Offat Karbasi. Tehron: 1376.
3. Lukashev A.A. "Tsvetnik tani" Mahmuda Shabistariy. So'fiy hikmat entsiklopediyasi. M.: 2016 yil.
4. Sa'd uddin Mahmud Shabistariy. Gulshan i Raz: Sirli atirgul bog'i. London: 1880 yil

